

ПРОЕКТ ПРОГРАМИ «СКРАПБУКІНГ» ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ І ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

SCRAPBOOKING DRAFT PROGRAM AS A METHOD OF DEVELOPING CREATIVE ACTIVITY OF STUDENTS AT THE LESSONS OF UKRAINIAN LITERATURE AT SECONDARY SCHOOL

У статті представлено проект програми «Скрапбукінг» як методу розвитку креативної та творчої діяльності учнів на уроках української літератури в середній школі. Основна мета полягає в такому: техніка скрапбукінгу повинна розвивати творчі здібності та креативне мислення, розкривати творчий потенціал кожного учня. Зазначено, що духовне збагачення життя учня, розвиток його художнього смаку, становлення його емоційно-цілісного ставлення до світу, що проходять через його самоствердження та адаптацію в соціумі, визначають актуальність програми «Скрапбукінг». Основною метою цієї програми є ознайомлення учнів із популярним, але широко не поширеним видом декоративно-прикладної творчості – скрапбукінгом. Ознайомити учнів із технікою скрапбукінгу, показати способи оформлення і навчити виготовляти вироби (листівки, фотоальбоми тощо) з тематики української літератури, представлені у творах різних авторів, – основні завдання програми. Констатовано, що програма відрізняється від інших такими особливостями, як диференційований підхід у процесі навчання, заняття без попередньої підготовки, врахування вікових та індивідуальних особливостей і схильностей дітей для більш успішного їхнього творчого розвитку, можливість для кожного учня розкрити свої творчі здібності.

Ключові слова: проект програми «Скрапбукінг», метод, креативність, творчість, скрапбукінг.

В статье представлен проект программы «Скрапбукинг» как метода развития креативной и творческой деятельности учащихся на уроках украинской литературы в средней школе. Основная цель заключается в следующем: техника скрапбукинга должна развивать творческие способности и креативное мышление, раскрывать творческий потенциал каждого ученика. Отмечено, что духовное обогащение жизни ученика, развитие художественного вкуса, становление его эмоционально-целостного отношения к миру, что проходят через его самоутверждение и адаптацию в социуме, определяют актуальность программы «Скрапбукинг». Основной целью данной программы является ознакомление учащихся с популярным, но широко не распространен-

ним видом декоративно-прикладного творчества – скрапбукингом. Ознакомит учащихся с техникой скрапбукинга, покажут способы оформления и научит изготавливать изделия (открытки, фотоальбомы и прочее) по тематике украинской литературы, представленной в произведениях разных авторов, – основные задачи программы. Констатировано, что программа отличается от других такими особенностями, как дифференцированный подход в процессе обучения, занятия без предварительной подготовки, учет возрастных и индивидуальных особенностей и склонностей детей для более успешного их творческого развития, возможность для каждого ученика раскрыть свои творческие способности.

Ключевые слова: проект программы «Скрапбукинг», метод, креативность, творчество, скрапбукинг.

The research paper presents the Scrapbooking draft program as a method of developing creative activity of students at the lessons of Ukrainian literature at secondary school; the main objective is: the technique of scrapbooking must develop creative abilities and creative thinking, reveal the creative potential of each student. It is noted that the spiritual enrichment of the student's life, the development of his artistic taste, the formation of his emotional and holistic attitude to the world, passing through his self-affirmation and adaptation in society determine the topicality of the Scrapbooking Program. The main objective of this program is to introduce students to the popular, but not commonly used form of arts and crafts – scrapbooking. The purpose of the Program is to familiarize students with the scrapbooking technique, to show the ways of decoration and to teach to make items (leaflets, photo albums, etc.) on the subject of Ukrainian literature presented in the works of different authors are the main tasks of the Program. It is stated that the Program differs from others due to the following features: a differentiated approach in the process of learning; lessons without pre-training; for a more successful creative development of children, their age, individual characteristics and inclinations are taken into account; an opportunity for each student to reveal his creative abilities.

Key words: Scrapbooking draft program, method, creativity, scrapbooking.

УДК 373.5.091.33:82

Пустовойт Н.М.,
вчитель української мови та літератури
Загальноосвітньої школи I–III ступенів
№ 21 м. Житомира

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні ідея творчості – принадна і таємнича в галузі завдань про природу людини, її самобутність і призначення. Особливу значущість проблема творчості отримала на межі ХХ і ХХІ ст., в період сучасного підйому науки і техніки. Об'єктивна потреба держави і всього сучасного суспільства полягає в активній творчій особистості, що робить

актуальною проблему формування і розвитку творчих здібностей учнів середньої школи. В умовах швидких змін суспільства нездатність до творчої діяльності залишається значною проблемою для соціуму. «Творчий процес сьогодні потрібен як ніколи, і він зобов'язаний перенаправити на цілі заощадження людства і загалом живого на нашій землі», – заявляла академік Н. Бехтерева [1, с. 189].

У зв'язку зі сказаним вище варто окреслити актуальність цього розвитку, який простежується на соціально-педагогічному рівні та визначається важливістю замовлення спільноти на формування вучнів 7 класів середньої школи творчих здібностей, що розвивають їхню особистість і насичують його навичками користуватися інструментами й прийомами, внаслідок чого виходять справжні творці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз опрацьованої літератури дав змогу констатувати, що людську творчість вивчали представники як із фізіологічного, медичного, так і з соціального боку. Величезне число досліджень (В. Гасилін, В. Нахнев, М. Нечипоренко, А. Літак та інші) присвячено осмисленню людини як творчої природи, а також формуванню у неї творчого таланту.

При цьому загальнотеоретичні й методологічні засади розвитку креативного начала особистості представлені в працях учених В. Андрєєва, І. Калошина, С. Рубінштейна та інших. У сучасному наукознавстві вже обґрунтовано позицію щодо творчості (Е. де Боно, Я. Пономарьов), охарактеризовано зміст і структуру творчої, навчальної та пізнавальної діяльності (І. Лернер), розглянуто питання, пов'язані з розвитком особистості, її творчою самореалізацією в креативній освіті (М. Зіновкіна, А. Хуторський). Дослідження творчості в психології, яка відоме ще як «креативність», проводили такі дослідники, як Дж. П. Гілфорд, К. Тейлор, С. Меднік, Е. Торренс та інші.

Сьогодні можна говорити про впровадження в практику методів розвитку творчих здібностей учнів (Г. Альтшуллер), розкриття способів розвитку творчого потенціалу школярів (М. Махмутов), серед яких широкої популярності набула техніка скрапбукінгу (Г. Пачурін, М. Мухіна, М. Толстікова, С. Шевченко).

Мета статті – навести проект програми зі «Скрапбукінгу» як методу розвитку креативної та творчої діяльності учнів на уроках української літератури в середній школі.

Завдання статті: дати визначення поняттям «креативність», «творчість» і встановити зв'язок між ними; навести дефініцію поняття «скрапбукінгу» як методу розвитку креативної та творчої діяльності учнів тощо; навести проект програми зі «Скрапбукінгу» для уроків з української літератури для учнів середньої школи.

Виклад основного матеріалу. *Проблема творчості і креативності* названа вченими-психологами проблемою століття. Незважаючи на велику кількість визначень поняття *креативності* (більше 100), єдиної думки, що таке креативність немає дотепер. Перші теоретичні й практичні дослідження в цій галузі належать американському психологу Дж.П. Гілфорду [9, с. 12], який в 1959 р. увів термін «креативність» у науковий обіг, розуміючи під ним особливий різновид мислення – так

зване *дивергентне* («те, що розходиться, що йде в різних напрямках») *мислення*, яке допускає безліч шляхів для вирішення проблеми і яке призводить, своєю чергою, до несподіваних висновків і результатів. Таке мислення протиставляється *конвергентному* («те, що сходиться»), яке зорієнтоване на єдино правильне рішення. Відповідно до теорії Дж.П. Гілфорда, відмінність дивергентного мислення від конвергентного полягає в розумовому пошуку рішення заданої проблеми, який здійснюється в різних напрямках семантичного простору залежно від змісту проблеми, являючи собою периферійне мислення. До речі, за Ю. Варлаковою, *конвергентне мислення* пов'язує воедино всі елементи семантичного простору і знаходить єдино правильну композицію цих елементів [2]. Незважаючи на те, що сьогодні дотримуються думки про те, що дивергентне і конвергентне мислення – це два різні поняття, однак, як правило, їх розглядають разом. Це зумовлено тим, що дивергентне мислення йде в різних напрямках, тоді як конвергентне – сходиться.

На відміну від Дж.П. Гілфорда, С. Меднік вважає, що в процесі творчості простежується присутність як конвергентного, так і дивергентного складників, точніше розподіл пізнавального акту на ці складники описує його неадекватно. На думку С. Медніка, процес вирішення проблеми буде більш креативним, якщо елементи проблеми будуть залучені з віддалених галузей знань. Відмінність творчого рішення від стереотипного, на думку дослідника, визначається не особливістю операції, а здатністю долати стереотипи на заключному етапі розумового синтезу і широтою поля асоціацій. Отож креативність не виключає конвергентного мислення [10, с. 220–232]. Це пояснюється тим, що різні напрями конвергентного мислення дають змогу більш точно і чітко зрозуміти саму суть креативності, тобто ключові принципи цих напрямів передбачають подальший етап розвитку креативності, який буде пов'язаний із творчістю.

Незважаючи на те, що поняття *креативність* прийнято вважати предметом дослідження психології, її трактування також представлені в інших науках, серед яких найбільший інтерес для нашої розвідки становлять дефініції з філософії та педагогіки. Тож якщо з позиції *філософії креативності* – це здатність до творчого мислення, творче начало, діяльність людей, що перетворює природний і соціальний світ відповідно до цілей і потреб людини на основі об'єктивних законів реальної дійсності, то в *педагогіці креативність* розглядається з позиції проблемних ситуацій і в загальному вигляді – це здатність вирішувати безліч завдань у постійно мінливих обставинах, тобто вміння приймати рішення в різних ситуаціях, а також набір таких компетенцій: 1) вміння заявляти про свої

потреби та інтереси; 2) вміння знаходити інші джерела інформації; 3) вміння приймати рішення в різних педагогічних ситуаціях; 4) здатність генерувати оригінальні способи вирішення проблеми [8]. Дотримуємося думки тих учених, які розглядають креативність із позиції різних баз знань. Саме тому філософія дає змогу пояснити більш глибоко сутність цього поняття.

Сьогодні спірним залишається питання про розмежування понять *креативність* і *творчість*. Спочатку більшістю дослідників *креативність* розглядалася в межах загального підходу до вивчення психології творчості. Як пише Т. Ребеко [6, с. 25–54], є два підходи до вивчення творчості: перший – ототожнює сутність творчості та творення, другий – визначає сутність творчості з позицій творця. У сучасних зарубіжних дослідженнях креативності спостерігається різноманіття підходів.

Н. Гнатко [3] розділяє поняття *креативність* і *творчість*, визначаючи їх як дві сторони єдиного кола явищ, де *творчість* є процесуально-результативною стороною цієї єдності, а *креативність* – суб'єктно-зумовленою стороною. Представники методологічного підходу розуміють *творчість* як функцію проблемної ситуації та визначають *креативність* через особливості процесу розв'язування завдання. У працях багатьох учених *творчість* розуміється як соціальний феномен і як механізм розвитку, як атрибут, властивий природі та суспільству. Основна характеристика творчості полягає в здатності створювати щось нове, оригінальне. На думку Е. Рапацевіча, види творчості залежать від діяльності людини: наукова – виробництво нового знання, художня – створення нових художніх творів, педагогічна – розроблення нових методів, форм, принципів, змісту, педагогічних систем [7].

Нині варто говорити про дискусійні думки щодо співвідношення згаданих понять. Тут окреслимо три підходи до цього питання: *Перший підхід*: поняття «креативність» і «творчість» розглядаються як синоніми, тобто дослідження креативності ведеться в межах психології творчості. *Другий підхід*: креативність вивчається як окреме явище, під яким розуміється утворення суб'єктно-особистісної новизни і значущості. Творчість же розглядається як феномен, що відображає процеси взаємодії новизни, яку породжує суб'єкт діяльності, з наявним соціокультурним контекстом. Під креативністю розуміється побудова нових можливостей для суб'єкта, а творчість – як створення нових можливостей для культури загалом. Подібні позиції висловлюють М. Боден і Е. Пікард [11, с. 1–9] (індивідуально особистісна і суспільна креативність). *Третій підхід*: креативність виступає як окремий аспект вивчення творчості і розглядається як внутрішній ресурс, потенціал людини.

Наприклад, Я. Пономарьов [5, с. 38–50] пропонує цілісну концепцію творчості як психічного процесу, а креативність виокремлює як один з аспектів творчого потенціалу особистості. Дотримуємося цього підходу, оскільки вивчення креативності як одного з аспектів творчості допомагає спостерігати за всією неоднозначністю та складністю її прояву. Окрім того, в такому разі є можливість вивчати креативність у зв'язку із загальними закономірностями творчості.

Тож поряд із поняттями *креативність* і *творчість* у XXI ст. актуалізується поняття *скрапбукінгу* як методу розвитку креативної та творчої діяльності учнів середньої школи.

Здійснивши екскурс в історію, переконаємося в тому, що збирати різні альбоми з вирізками й важливими пам'ятними речами почали ще в 1598 р. Тоді ж почали колекціонувати поеми, авторські цитати й власні спостереження, які згодом вклеювати у книги. Наприклад, в Англії ставали популярними зошити для запису найулюбленіших віршів, різних авторських і неавторських афоризмів і цитат (англ. *Commonplace books*). А в 1706 р. було опубліковано книгу “New Method of Making Commonplace books”, автором якої є філософ Дж. Локк. Тоді ж світ побачили так звані «книги друзів» (англ. *Friendship books*): у Німеччині дівчата збирали волосся подруг і робили з них візерунки, прикрашаючи їх різними стрічками та квітами. Окрім того, зошити для записів відрізнялися від сучасного скрапбукінгу, адже в них було представлено певну розрізнену підбірку текстів, тоді як у скрапбуку, як правило, увага приділяється певній людині або події [12, р. 8].

Метод скрапбукінгу свою сучасну форму здобув у XVII ст. У 1826 р. в Німеччині активно почали збирати вирізки з різноманітних альбомів, бо стали випускатися альбоми з гравюрами, зображеннями і літографіями. Справжню зацікавленість викликала книга “Manuscript Gleanings and Literary Scrapbook” (автор Дж. Пул), де наведено описи способів, як можна творчо оформити і організувати вірші та інші вирізки. Наприклад, в 1830-х рр. з'явився сам термін «скрапбукінг» [12, с. 9].

Традиційно під *скрапбукінгом*, або *скрепбукінгом* (від англ. *Scrapbooking*, де *scrap* – вирізка і *book* – книга, буквально «вносити до книги»), розуміють вид ручної творчості, який полягає у виготовленні та оформленні сімейних або особистих фотоальбомів; спосіб зберігання особистої та сімейної історії у формі фотографій, газетних вирізок, малюнків, записів та інших пам'ятних дрібниць [4]. За спостереженнями Г. Пачуріна, М. Мухіної, М. Толстікової та С. Шевченко, метод *скрапбукінгу* дає змогу зберігати і передавати сімейні історії з покоління в покоління, передавати їх за допомогою особливих візуальних і тактильних прийомів «із вуст в уста» [4]. Учені додають, що для скрап-

букінгу, на відміну від традиційного фотоальбому, характерним є супровід матеріалу невеликими нотатками, пам'ятними речами, що дає змогу передати настрої, ставлення до конкретної події, а не просто його візуалізацію. У зв'язку з цим особливого значення набувають різні пам'ятні елементи: ярлички від одягу, авіаквитки, квитки в кіно, буклети тощо. *Скрапбукінг* дає можливість не лише створювати унікальні, неповторні й дивовижні скрап-вироби, освоївши стилі й техніки кардмейкінгу, але й розвивати творчі здібності дітей, застосовуючи сучасні методи, прийоми й технології навчання [4].

Базуючись на положеннях про креативність і творчість, а також на методі скрапбукінгу, спробуємо навести власний проект програми зі «Скрапбукінгу» для уроків з української літератури для учнів середньої школи.

Проект програми зі «Скрапбукінгу» є модифікованою освітньою програмою додаткової освіти учнів, має культурологічну спрямованість. Програма передбачає формування в дітей художнього смаку та творчих здібностей на уроках з української літератури. В основу навчання покладено *диференційований та індивідуальний підходи*, коли педагог уважно стежить за успіхами кожного з учнів, підбираючи більш зручну систему подачі матеріалу й практичних уроків, спираючись на вікові та індивідуальні особливості кожного учня.

Форма проведення уроків – групова. Заняття із застосуванням методу скрапбукінгу вимагає від учнів великої концентрації уваги, терпіння, зорового навантаження, а від педагога – постійного спостереження за учнями та практичної допомоги кожному з них. З огляду на ці складності для ефективності виконання цієї програми групи утворюються з 10 осіб. Програма «Скрапбукінг» повинна бути реалізована за 1 рік. До групи набираються учні 7 класу середньої школи.

Метод скрапбукінгу – це вид творчості, який зорієнтований на збереження фотографій, малюнків та інших пам'ятних речей за допомогою спеціальних прийомів (візуальних, тактильних), наведених у текстах, що запропоновані загальною програмою з української літератури для учнів 7 класу середньої школи. Особливу увагу в програмі буде приділено ручному створенню листівок за допомогою техніки скрапбукінгу. Цей вид сучасного мистецтва дає змогу учням зануритися у світ творчості, реалізувати свій творчий хист, проявивши креативність і фантазію.

Доцільність програми. Доцільність цієї рукодільної програми полягає в тому, що вона розвиває в учнів візуальну культуру, навички та вміння творчості (художньої). Учень, перебуваючи в гармонії з природою, цінує і береже навколишній світ. Основи кольорознавства, закони композиції, прийоми роботи зі спеціальним папером, аналіз дже-

рел ідей – це те, чим учні займаються під час реалізації цієї програми, те – чому повинні навчитися, щоб творити.

Новизна. Ручна робота як джерело емоційної духовності була незаслужено забута в Україні. Але на сучасному етапі розвитку суспільства знову знаходить свою цінність. Залучаючи учня до декоративно-прикладного мистецтва, ми таким способом розвиваємо в нього почуття прекрасного, прагнення жити за законами краси, які демонструють нам автори української творчості.

Актуальність. Духовне збагачення життя учня, розвиток його художнього смаку, становлення його емоційно-цілісного ставлення до світу, що проходять через його самоствердження і адаптацію в соціумі, визначають актуальність програми «Скрапбукінг». Основною метою цієї програми є ознайомлення учнів із популярним, але широко не поширеним видом декоративно-прикладної творчості – скрапбукінгом. Ознайомити учнів із технікою скрапбукінгу, показати способи оформлення і навчити виготовляти вироби (листівки, фотоальбоми тощо) з тематики української літератури, представленої у творах різних авторів, – основні завдання програми.

Мета програми – техніка скрапбукінгу повинна розвивати творчі здібності та креативне мислення, розкривати творчий потенціал кожного учня.

Завдання. Навчальні завдання спрямовані на ознайомлення учнів зі стилями і поняттями техніки; формування практичних навичок роботи в цій техніці; закріплення вмінь працювати з найпростішими знаряддями праці.

Розвиваючі – на розвиток творчих здібностей і художнього смаку учнів; пам'яті й уваги, окоміру та моторики рук, логічного й образного мислення; просторової уяви; знань про різноманітність форм і різноманіття відтінків кольорів; самостійності. Виховувати працелюбність і комунікативність учня, інтерес до роботи в техніці скрапбукінгу; культуру праці, дбайливе ставлення до засобів праці; любов до декоративно-прикладної творчості, мистецтва – *виховні завдання програми*.

Особливість програми. Програма відрізняється від інших такими особливостями, як диференційований підхід у процесі навчання, заняття без попередньої підготовки, врахування вікових та індивідуальних особливостей і схильностей дітей для більш успішного їхнього творчого розвитку, можливість для кожного учня розкрити свої творчі здібності.

Програма складається з теоретичної та практичної частин. Практичні роботи побудовані на мінімумі теоретичного матеріалу. Ескіз виробу, підбір матеріалу, інструментів і пристосувань – перший етап практичної роботи. Під час виконання практичних робіт учні виготовляють виріб відразу, без зразків, виявляючи свої художні та індивіду-

альні здібності. Під час виготовлення виробів учні орієнтуються на зразки, виконані вчителем. Незважаючи на те, що орієнтиром для учня є вироби, виконані вчителем, в роботі він проявляє свої індивідуальні та художні здібності.

У програмі методики виконання виробів із використанням різноманітних стилів і технік вивчаються послідовно – «від простого до складного». У процесі занять учні, використовуючи папір (картон), нитки, шкіру та інший матеріал, набувають таких знань, вмінь і навичок ручної роботи, які їм знадобляться в подальшому трудовому та повсякденному житті.

Врахування інтересів й можливості самовираження учнів у практичній роботі лежить в основі тематик практичних занять. Програма враховує і темп роботи дітей, і рівень їхньої самостійності, і вміння працювати в колективі. У програму закладено диференційований підхід, який дає можливість складну роботу виконувати більш сильним учням і навпаки. Таким способом ми оберігаємо учнів від страху не впоратися з роботою, тобто створюємо умови йому творити без остраху.

Програма побудована на таких принципах, як *наочність* (для наочності використовуються схеми, фотографії, роботи), *системність* (від простого до складного), *доступність* (форми навчання – гра, вікторина тощо, зрозумілі та доступні), *науковість* (в основі навчання методи й технології, досвід педагогів).

Практичні заняття за програмою побудовані з урахуванням здоров'язберігаючих (наприклад, постійна зміна діяльності), особистісно-орієнтованих (робота для дітей розподіляється на простішу і складнішу), інформаційних (розповідь, повідомлення) технологій.

Педагогами використовуються як словесний метод роботи з учнями, так і самостійна або колективна творча робота, досить часто використовуються репродуктивний метод навчання.

Для реалізації програми необхідно створити певні умови: *організаційні* – кабінет із хорошим освітленням і наочною інформацією; *ресурсні* – технічні засоби навчання, інтернет-ресурси; *технічне оснащення* (папір, картон, клей, ножиці, олівці, лінійки, пензлики, серветки, мереживо, ґудзики, компостери, диракол, штампи і штепельні подушечки, стрічки, квіточки, намистинки тощо).

Очікувані результати: розвиток творчих здібностей у кожного учня в процесі освоєння техніки скрапбукінгу через тренування психічних механізмів, освоєння правил техніки безпеки, основ матеріалознавства і технологічних основ виготовлення виробу.

Знання та вміння, яких повинні набути діти в процесі освоєння програми:

Повинні знати: правила безпечної роботи; види мистецтва різних народів (декоративно-прикладні); історичні аспекти виникнення технології «Скрапбукінг»; види застосованих у роботі матеріалів; положення художнього моделювання; правила композиції, кольору і стилів техніки; способи складання ескізу; прийоми роботи з технічним оснащенням технології; методи виготовлення виробу.

Повинні вміти: підбирати обробний і основний матеріал для виготовлення виробу; виготовляти шаблони з картону; користуватися технічним оснащенням; виконувати ескізи виробів; виконувати різні вироби в цій техніці.

Повинні володіти: термінологією, що застосовується в роботі; навичками творчої діяльності; навичками читання і складання ескізів виробів; навичками вибору, моделювання та проектування продуктів праці; вміннями орієнтуватися в назві і застосуванні ручних інструментів, матеріалів і пристосувань; навичками організації та планування своєї трудової діяльності; навичками культури праці; навичками організації робочого місця.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, вкажемо на такі **висновки:**

1. Креативність вивчається як окреме явище, під яким розуміється утворення суб'єктно-особистісної новизни і значущості. Творчість же розглядається як феномен, що відображає процеси взаємодії новизни, яку породжує суб'єкт діяльності, з наявним соціокультурним контекстом. При цьому креативність виступає як окремий аспект вивчення творчості та розглядається як внутрішній ресурс, потенціал людини.

2. Скрапбукінг, або скрепбукінг, – це такий вид ручної творчості, мета якої полягає, насамперед, у виготовленні, а потім в оформленні особистих і/або сімейних фотоальбомів; це спосіб збереження й фіксації особистої і / або сімейної історії у вигляді газетних вирізок, фотографій, записів, малюнків та інших пам'ятних дрібниць.

Цей метод дає змогу не лише створювати унікальні, неповторні й дивовижні скрап-вироби, освоївши стилі й техніки кардмейкінгу, але й розвивати творчі здібності дітей, застосовуючи сучасні методи, прийоми та технології навчання.

3. Базуючись на положеннях про креативність і творчість, а також на методі скрапбукінгу, було запропоновано власний проект програми зі «Скрапбукінгу» для уроків з української літератури для учнів середньої школи, метою якого полягає в тому, що техніка скрапбукінгу повинна розвивати творчі здібності та креативне мислення, розкривати творчий потенціал кожного учня.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в чіткому, ґрунтовному і комплексному розгляді техніки скрапбукінгу для інших навчальних дисциплін у середній школі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бехтерева Н.П. Магия мозга и лабиринты жизни. М., 2008. 383 с.
2. Варлакова Ю.Р. Развитие креативности будущих бакалавров педагогического образования в вузе: дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.08. Красноярск, 2013. 208 с.
3. Гнатко Н.М. Проблема креативности и явление подражания. Москва: Ин-т психологии РАН, 1994. 43 с.
4. Пачурин Г.В., Мухина М.В., Шевченко С.М., Толстикова М.А. Организация работы кружка декоративно-прикладного творчества по скрапбукингу. *Современные проблемы науки и образования*. 2017. № 5. URL: <http://www.science-education.ru/article/view?id=26803> (дата обращения: 27.11.2018).
5. Пономарев Я.А. Психология творчества: перспективы развития. *Психологический журнал*. 1994. Т. 15. № 6. С. 38–50.
6. Ребеко Т.А. Ментальная репрезентация как формат хранения информации. *Ментальная репрезентация: динамика и структура*. Москва: Изд-во «Институт психологии РАН», 1998. С. 25–54.
7. Современный словарь по педагогике / Сост. Е.С. Рапацевич. Минск: «Современное слово», 2001. 928 с.
8. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения. Москва: «Народное образование», 2012. 158 с.
9. Guilford J.P. *Creative Talents*. New York, 1986. P. 12.
10. Mednick S.A. The associative basis of the creative process. *Psychological Review*. 1962. No. 69. P. 220–232.
11. Pickard E. Toward a theory of creative potential. *The journal of creative behaviour*. 1990. Vol. 24. No. 1. P. 1–9.
12. Rothamel S.P. *The Encyclopedia of Scrapbooking Tools & Techniques*. P. 8–9.